

Cyclus 'Wie zeg ik dat ik ben.'

Kom naar de Bron

Kees van der Zwaard

Elise Woertman

18 februari t/m 5 april 2026

van Aswoensdag tot Pasen

Inleiding

In het Evangelie naar Johannes spreekt Jezus zeven keer over zichzelf.

Zeven keer zegt hij 'ik ben'. Daarin wijkt de taal van dit evangelie af van de andere drie evangeliën. En het is juist de taal – 'in den beginne was het woord' (Joh.1,1) – die een geheel eigen beschouwing van de werkelijkheid oproept.

In dit taalveld benoemt Jezus zichzelf zowel in monologen als in dialogen, verklarenderwijs en reagerenderwijs. Zeven keer gebruikt hij een beeld van iets of iemand om zichzelf te duiden.

Tekenend is dat hij dat doet in metaforen, waarbij elke metafoor, zowel een wereld oproept, als een grens heeft.

Elke metafoor raakt aan zowel oud-testamentische beelden; een concrete, aardse werkelijkheid; een politiek-economische wereld; en aan een geestelijke, spirituele dimensie van kosmologische omvang.

De grondvergelijking gaat terug op Exodus 3, waarin de Eeuwige zich bij het brandende braambos aan Mozes openbaart als 'Ik ben die Ik ben'. In die onuitsprekelijke Godsnaam zit het geheim van de werkelijkheid besloten. En Jezus sluit met zijn 'ik ben'- woorden aan bij dat geheim van de Eeuwige, zodat hij tegelijkertijd onthult en verhult wie hij is. Kortom: Jezus gebruikt de zeven 'ik ben'-woorden om zijn verhouding tot de Eeuwige te verbeelden.

Een relatie, die hij biddend benoemt: 'al het mijne is van u en het uwe is van mij' (17,10).

Een relatie die niet alleen op zichzelf staat, maar ook uitreikt naar ons mensen: 'Ik heb laten zien wie gij zijt.' [of: 'Ik heb uw naam bekend gemaakt'] (17,6) Wat Jezus over zichzelf zegt, staat in betrekking tot ons menselijke bestaan op aarde - 'in het vlees', 'in de duisternis' - en is gericht op verlichting en verandering. De tragiek van ons mensen lijkt te zijn dat we het licht niet hebben begrepen, maar hebben gegrepen en gedooft. Tegelijkertijd gaat de Eeuwige verder dan die tragiek en breekt het Licht zelfs door die duisternis heen. Je voelt de gelaagdheid van deze manie van waarnemen. Breken, delen en helen hangen op een wonderlijke manier samen. Daarbij functioneert de herhaling van het 'ik ben-motief' als een literaire vorm, die de bevrijdende trouw van de Eeuwige verbeeldt: 'die niet loslaat wat is begonnen'.

We stappen de komende veertig-dagen-tijd en de stille week dus een geheimzinnige werkelijkheid in, die zowel verwart als verlicht, die raakt aan wie wij zijn en wie wij niet zijn.

Hopelijk stuiten we op de diepte van de eenvoud, breekt de gelaagdheid van het licht in ons door en worden wij bewoners van en deelnemers aan 'deze wereld anders'.

Intermezzo: Parcival

Een personage dat levenslang worstelt met de gelaagdheid van de werkelijkheid is Parcival. Hij is het toonbeeld van iemand die in de duisternis het licht niet ziet.

Parcival (Perceval, Parsifal) was één van de graalridders van Koning Arthur en één van de weinigen die de graal – de kelk waarin het bloed van de stervende Jezus zou zijn opgevangen – ooit te zien heeft gekregen. Een cruciaal moment in zijn verhaal is het als Parcival faalt om de lijdende koning Amfortas – de visserkoning – te verlossen, door niet te vragen wat er met hem aan de hand is. Zo verliest hij de graal voorgoed verliest en wordt een dolende ridder op zoek naar de graal, naar licht in de duisternis.

In de 40-dagentijd zullen we op vier momenten aandacht besteden aan deze verhaalfiguur, via verhaal, film en muziek. In de dienst op Goede Vrijdag zal Laurens 'goede-vrijdag-muziek' uit de opera Parsifal van Wagner spelen.

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger, via de intekenlijst in de kerk of door een e-mail te sturen aan de liturgiecommissie: liturgiecie@janskerkgemeente.nl

18 februari om 19:30 uur Aswoensdag

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Ik ben het brood des levens

Lezing: Johannes 6, 44-59

De 'ik-ben woorden' morrelen aan onze werkelijkheid. Niet het brood van de bakker is echt brood, maar het hemels brood is 'waar'. Jezus schopt ons uit onze denkkaders, zegt dat ons aardse houvast geen houvast is, dat onze werkelijkheid niet bij onszelf begint maar bij God.

Aswoensdag is misschien wel de beste dag om ontvankelijk te zijn voor deze nieuwe blik op het stof dat wij zijn.

22 februari 1^e zondag van de veertigdagentijd

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Ik ben het licht der wereld

Lezing: Johannes 8,12-20

Wij mensen delen de werkelijkheid in: goed en kwaad, waar en onwaar, licht en donker.

Wij weten ook dat deze tweedelingen door elkaar heen lopen en ons leven diffuus maken.

Jezus schets een ander werkelijkheid: van louter licht.

Prompt wordt hem gevraagd om dat te bewijzen, maar zijn antwoord is volgens onze kennis-en juridische maatstaven een cirkelredenering. Hij getuigt van zichzelf. Dat doet hij in de schatkamer van de tempel – hoe symbolisch. Zijn laatste woord daarover is 'Ik weet vanwaar ik gekomen ben en waar ik heenga.' Wij weten dat niet. Dat roept de vraag op: hoe krijgen wij verbinding met deze mogelijke ervaring van licht?

1 maart: 2^e zondag van de veertigdagentijd m.m.v. Janskoor

Voorganger: Marian Geurtsen

Thema: Ik ben de deur

Lezing: Johannes 10,1-10

Op het eerste gezicht gebruikt Jezus een helder beeld: ik ben de deur. Een deur kan open en dicht. En deur is een uitnodiging of een gesloten weigering. De grens tussen binnen en buiten, daarmee soms zelfs tussen veilig en onveilig.

Maar dan verschuift het beeld: de schaapskooi heeft maar één soort deur, de ingang voor de herder. Zonder goede intenties is er helemaal geen gewone ingang.

Naar welke werkelijkheid zonder dieven en rovers zet Jezus de deur open?

8 maart: 3e zondag van de veertigdagentijd; tienerdienst

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Ik ben de goede herder

Lezing: Johannes 10,11-21

Het beeld van de goede herder staat tegen de achtergrond van Psalm 23 en Ezechiël 34. Slechte herders weiden zichzelf, goede herders leven voor hun schapen. Dat roept vandaag de dag minstens drie belangrijke vragen op: Hoe leef je samen in een ik-gerichte wereld? En: Hoe word je jezelf, zonder dat het alleen om jezelf gaat? En ten derde: wat heeft dat met Jezus te maken?

15 maart: 4^e zondag van de veertigdagentijd m.m.v. Janskoor

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Ik ben de opstanding en het leven

Lezing: Johannes 11 (selectie inclusief vs.25)

Is dit een paasverhaal halverwege het evangelie? Ja, omdat het net als bij Maria Magdalena in de graftuin begint bij tranen om de dood en uitloopt op verbijsterde blijdschap. Nee, omdat het er nog een weg te gaan is door de verdrukking heen. En daarmee veel dichter op onze ervaring staat dan het paasverhaal.

Hoe leven wij tussen dit ja en nee?

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger, via de intekenlijst in de kerk of door een e-mail te sturen aan de liturgiecommissie: liturgiecie@janskerkgemeente.nl

22 maart: 5^e zondag van de veertigdagentijd

Voorganger: Jasja Nottelman

Thema: Ik ben de weg, de waarheid en het leven

Lezing: Johannes 14,1-11

Wij zoeken onze weg door de wirwar van de wereld, wij tasten naar waarheid tussen de Al-gegenereerde 'alternative facts' en wij hunkeren naar leven en vrede in tijden van oorlog.

Je zou zeggen: dan is Jezus een helder antwoord op onze verwarring en ons verlangen. 'Hier moet je zijn. Volg mij.'

Tot we hem volgen en ontdekken dat hij – in tegenstelling tot andere leiders die roepen 'volg mij – een kruisweg gaat.

Waarom zouden we die weg volgen? We hebben het toch al zwaar genoeg?

29 maart: Palmzondag m.m.v. Janskoor

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Ik ben de ware wijnstok

Lezing: Johannes 15,1-8

De wijngaard is een oud en profetisch beeld. In Jesaja 5 is het Gods proeftuin, waarin belofte en teleurstelling, dienstbaarheid en eigenbelang met elkaar worden geconfronteerd. Het resultaat van de wijngaard hangt af van de beheerders en hun manier van beheren.

In Johannes 15 verschuift Jezus dat beeld. 'Mijn Vader is de landman.' Dan zal het met het beheer wel goed zitten, mag je aannemen. Dat beheer betreft groeien en snoeien.

Maar als Jezus vervolgens zegt dat wij de ranken zijn, zitten we meteen vast in en aan dit beeld. Opeens dragen wij geen goede vrucht meer, wij zijn het. Of niet. En als we het niet zijn volgt de snoeischaar. Wat dor is moet weg.

Het liefelijke beeld wordt apocalyptisch. De Landman snoeit de wijnstok. De Vader snoeit de Zoon. Wat gebeurt hier. En waar blijven wij?

De palmtakken van vandaag worden er morgen vanaf gesnoeid, totdat er niets overblijft dan een kruis. Geen levensboom in zicht.

2 april om 19:30 uur in het SIMONSHUIS: Witte donderdag m.m.v. Janskoor

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Ik heb laten zien Wie Gij zijt

Lezing: Johannes 17,1-11

Alle 'ik ben-woorden' geven bij elkaar opgeteld een beeld van 'van Wie Gij zijt'.

Maar hoe dan? En welk beeld is dat?

3 april om 19:30 uur Goede Vrijdag m.m.v. Janskoor

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Ik ben het

Lezing: passielezing van/uit Johannes 18-19

Het meest aardse 'ik ben' van Jezus is meteen ook het meest dramatisch. Het leidt tot zijn dood.

'Ik ben ik ben niet' is de johanneïsche vorm van godverlatenheid.

Vandaag volgen we dat verhaal van zijn naar niet zijn.

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger, via de intekenlijst in de kerk of door een e-mail te sturen aan de liturgiecommissie: liturgiecie@janskerkgemeente.nl

4 april om 22:30 uur Paasnachtviering m.m.v. Janskoor

Voorganger: Jorn den Hertog

Thema: Ik heb de wereld overwonnen

Lezing: Johannes 16,25-33

‘...er komt een tijd dat ik niet meer in beelden spreek’

Begint die tijd vannacht?

5 april: 1^e paasdag m.m.v. Janskoor

Voorganger: Elise Woertman en Kees van der Zwaard

Thema: Ik ben nog niet opgestegen

Lezing: Johannes 20,1-18

De ene werkelijkheid: Maria is buiten in de tuin en Jezus is binnen in het graf.

De andere werkelijkheid: Maria is binnen opgesloten in haarzelf en Jezus is buiten, want opgestaan.

Tussen deze twee werkelijkheden gaat het paasverhaal heen en weer, tussen binnen en buiten, tussen verdriet en vreugde, tussen dood en leven.

Ongrijpbaar en bereikbaar.

Onbereikbaar nabij.

Hoe verbindt de ontmoeting van Maria met ‘de tuinman’ deze werkelijkheden tot één, in het licht van de Ene?

Wil je een dienst mee voorbereiden? Je kunt je opgeven bij de voorganger, via de intekenlijst in de kerk of door een e-mail te sturen aan de liturgiecommissie: liturgiecie@janskerkgemeente.nl
--